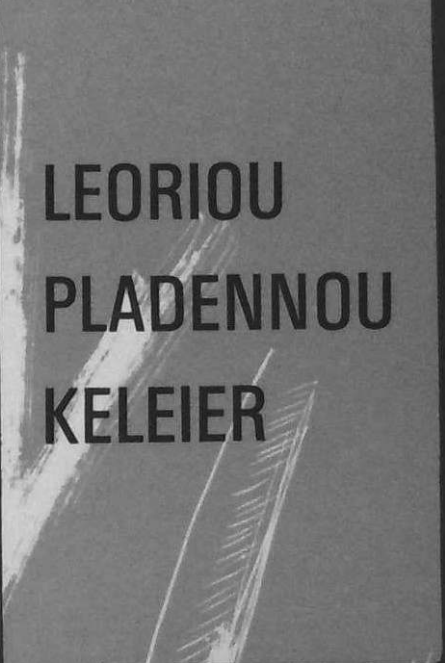

CHARLEZ AR GALL :
disterachou
diwar netraig

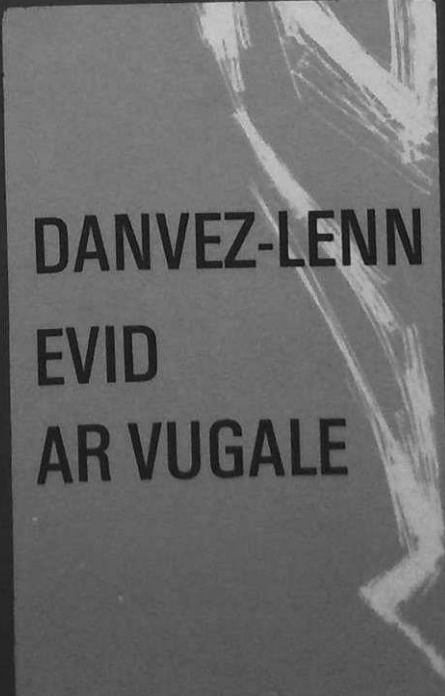
LEORIOU
PLADENNOU
KELEIER

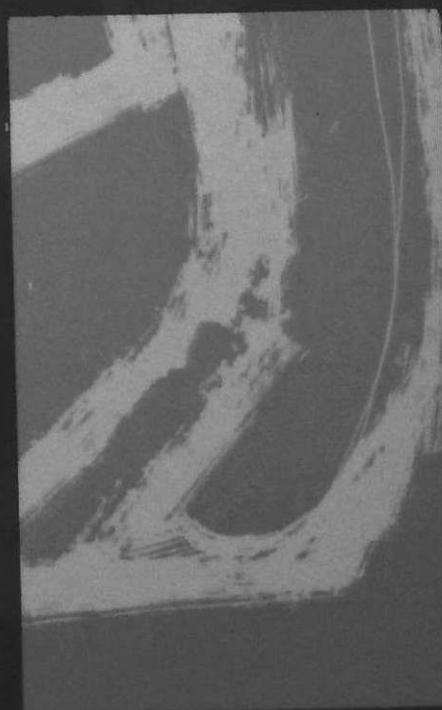
**N
E
V
E
Z**

N° 2
C'HWEVRER 1977

DANVEZ-LENN
EVID
AR VUGALE

BRUD NEVEZ

KELAOUENN VREZONEG MIZIEG

N° 2 - C'HWEVRER 1977

Rener : Jakez Salaun
Sekretour : Andreo Merser

An oll lizerou ha skridou a zo da veza kaset da : BRUD NEVEZ, 6 ru
Beaumarchais, 29200 BREST.

Priz an niverenn-mañ : 10 lur

Koumanant-bloaz : - priz ordinal : 40 lur
- koumanant-skoazell : azaleg 50 lur
- studieren, soudarded : 30 lur
- liseaned : hanter-briz, 20 lur
- broiou estrañjour : 50 lur

Eur houmanant-bloaz a dalvez evid 10 niverenn.

Ar chekennou-bank a zo da veza kaset war-eeun da : Brud Nevez, 6 ru
Beaumarchais, 29200 BREST.

Ar chekennou-post a zo da veza laket war ano P.-M. Mevel, C.C.P. 1499-55
Roazon.

Disklêriet hervez al lezenn : kenta trimiziad 1977.

C.P.P.A.P. : niv. aotre euz ar 27.4.64

Ar merour : P.-M. Mevel

Moulet gand Ti-moullerez ar Martolod, er Gelveneg (Imprimerie du Marin,
le Guilvinec).

Evid an oll bennadou.

N'eus ket a aotre d'embann eur pennad diwar Brud Nevez, heb beza bet an
aotre d'henn ober.

Ar skridou hag ar pennadou a vez embannet e « Brud Nevez », n'emaint ket
da veza laket war gont ar gelaouenn heh-unan, war gont ar re o-deus skrivet
anezo hebken.

Ar skridou ne vint ket embannet a vo kaset en-dro ma vez tu.

TAOLENN

Naig Rozmor : Ma hellfen-me skriva	P. 2
Charlez ar Gall : disterachou diwar netraig :	
Eur penn kleiz a vanniell	P. 3
F. Broudic : danvez-konta ha danvez-lenn evid ar vugale	P. 6
P.-M. Mevel : Ar hanaouennou a-eneb an diskar hag ar maro	P. 10
P.-M. Mevel : An ti satanazet : eur romant pobleg	P. 11
Mari Kermareg : An Triskell en eur hroaz-hent. Jegat hag Ihuel ..	P. 13
Kalander	P. 16
Brud ar yez hag ar vro	P. 17
Klaskit deom koumananterien nevez	P. 20

Naig Rozmor

MA HELLFEN-ME SKRIVA

Ma hellfen-me skriva pa vezez ouz va hared,
Me a zisplegfe bolzou perlezennet,
Moriou luskelluz,
Touriou-tan birvidig ha feuteuniou kuzet...
Ma Hellfen-me skriva pa vezez ouz va hared !

Ma hellfen-me skriva pa vezez ouz va hared,
Me ganfe salmou iskiz,
Hirvoudou terziennet,
Avel diroll ha youhadennou bleiz...
Ma hellfen-me skriva pa vezez ouz va hared !

Ma hellfen-me skriva pa vezez ouz va hared,
Me a zisklerje moustradennou gouez,
Izlonkou foranet,
Gouliou ruz hag enkreuz aliez...
Ma hellfen-me skriva pa vezez ouz va hared !

Ma hellfen-me skriva pa vezez ouz va hared,
Me a lavarfe levenez ar bed
Dindan pokou bero an heol
Ha skrijadenn-veur an douar
O reseo he douriou kenta...
Med ne hellan ket skriva pa vezez ouz va hared !

DISTERACHOU DIWAR NETRAIG

EUR PENN KLEIZ A VANNIEL

Ne vez morse gwall hir ar bourmenadenn a reom
asamblez, beb mintin, va hi ha me.

Ma'z eo gwir, hervez a leverer, e talvez eur bloavez ki
kement ha keit ha seiz bloavez den, emañ bremañ oad
va hamalad en tu all d'am hini. Arabad eta, beza
souezet, m'e-eus eñ diêzamant o tihourda e izili goude
e gousk noz. Pazennou kenta an diri, evitan, ne vezont
ket êz da ziskenn. Amzer din evel-se, bravig, da dana
va zigaretenn genta.

Ped eur e hellfe beza ? E diavêz ar gouleier-strêd,
tro-war-dro, n'eus nemed eur prenestr sklêrijennet :
Mari Kermareg pe Fañch Broudig o sevel danvez o
abadenn vintin e studio ar Radio. Re noz eo c'hoaz
evid gweled orolaj ar gar, med mond a ra taksiou
war-zu an tu-se. Eun den bennag war droad ivez, eur
valizenn ouz e zorn, prez warnañ. O vond da baka treñ
Pariz sur mad.

N'emaom ket pell euz c'hweh eur eta... Va hi a ra eun
astenn war e nask da zacha ahanon diwar an treuzou.
Mall zo warnañ mond d'ober e staotadennig ouz
moger al Liorz Kennedy e-kichenig. Pe, ma ne daolan
ket evez, ouz gwern lufruz Ti an ofisourien a vor, ar
« Cercle Naval », en tu all d'ar strêd ivez.

Ar bloaveziou kenta m'eo bet savet an ti-julod-se, eur martolod-servij a deue, bep mintin, da zével Banniel ar Vro e beg ar wern gaer-ze heñvel-mik ouz gwern vraz eul lestr gand he deleziou hag he funiou. Eun dra vad e gwirionez, evid tud on ti-ni da nebeuta, rag gand eur zell nemedken dre doull ar prenestr pep hini a ouie evel-se euz pe du e teue an avel. Kristen ebed d'am zoñj ne vage an disterra droukrañs ouz an tri-liouig-se, ha n'eo ket dre zismegañs kennebeud emichañs e plije d'am hi a-wechou mond da stuzia an douar e troad ar wern.

Eun devez koulskoude, dreist an deveziou all, e c'hoarvezas eun dra dihortoz. Abaoe eur zizunvez pe ziou e oa kouezet eun derzienn domm war dud yaouank ar skolachou. Se oa bet gwelet dija eur wech pe ziou er bloaveziou a-raog, med an tól-mañ evid doare e oa gwasoh an traou. Kousked madig a-walh a ree ar glañvourien e-pad an noz, med war an deiz e teue gwad kalz anezo da virvi hag e ranke lod all, mouzet ma oant ouz o boued, chom beo diwar butun nemedken. Mantrusoh c'hoaz : eun doñjer spontus a heuge kalon an oll kerkent ha ma veze kaoz euz eun tamm labour skol bennag. Ar remed nemetañ a-eneb an droug-lañgis gast-se a oa mond da aveli ar penn ar pella ar gwella diouz an tiez-skol ha pourmeni e-kerz prosesionou braz bannielou a beb seurt liou dre liou kêr : bannielou ruz, bannielou du, hag amañ hag ahont, hiniennou gwenn-ha-du.

Eun dra all hag a ziskoueze ober ivez eur vad kenañ dezo oa en em leusker da goueza war an douar ha chom azezet, an daouarn juntret war ar penn-daoulin. Pe c'hoaz, en em astenn a-stog war ar ru, an divreh a bep tu evel re ar Zalver war ar groaz. Eun doare lid, « sit-in » an ano anezañ 'm-eus son e galleg koulz hag e brezoneg.

Eun arsao euz ar seurt-se a oe, dres, dirag Ti braz an ofisourien a vor. Ne jomas ket avad toud ar bôtred war gab o rêr. Dao d'ar wern, eme lod anezo ! Lamm d'ar Banniel, hag unan all ken buan all en e blas : unan ruz kement hag ober-peogwir oa da zibab. Hopadeg. Huchadeg. Youhadennou a beb tu. C'hoarzagadeg, koroll ha jibidi. Strakadeg daouarn. Diskargadennou ha blejadeg. Ha gwasoh c'hoaz pa oe gweled daou vanniel all o sevel d'af laez war an delez : unan du en eur penn, unan gwenn-ha-du er penn all.

Petra a reas an ofisourien ? Ober evel ar had war he gwele : chom sioul a dreñv o frenestrou serret ha dispourbella o daoulagad. Eur wech siouleat an traou

avad, echu ar jolivari hag eet an efrontidi diwar-wel, e teuas an hardizegez en-dro da bôtred ar galoñsou aour. Heb aon rag o skeud, daou pe dri anezo a redas betek ar wern. Ha da strilla ar herdin kement ha ma ouient ober. Pebez dismegañs, soñjit 'ta, ma vije en em zilet ar brud e kêr !

Ar banniel ruz a deuas d'an douar, an hini du ivez e berr zale, kenkouz ha pa vije bet eur martolod-servij war o zro. Med egile ? Petra an diaoul a hoarvez gand ar hagn-se ? Kaer a zo sacha ha dizacha war ar funiou, ar gwenn-ha-du ne ziskrog ket. Netra d'ober.

Deut zo koulskoude ofisourien all da rei an dorn d'ar re genta. Emaint bremañ nao pe zeg o troidella en-dro d'ar peul, pep hini oh ober e wella-wellaig evid dond a-benn euz an enebour. An eil e hent egile kentoh evid lavared mad. Devet oll gand ar vez rag kroget eo an dud, tammig ha tamm, da dostaad, fent ha mous-c'hoar e kalz daoulagad. N'eus nemed eun tourist, stumm eun estrañjour warnañ o chom digompren. Med pa wel eur bagad pomperien o tiredeg - ken sioul ha tra evid eur wech ! - gand o skeul hir, war an tól e tispak e venveg-fotiou. An telefon arab o veza eet endro, unan eus pôtred an Têlé a zo digouezet ivez gand eur hamera. D'ar mare-se avad ne oa ket deut c'hoaz an télé-liou betek kornog bihan ar Hornog Braz, ha pa dremenas, an deiz warlerh war o fost eur skeudennig par d'an arhelar, an dud o weled eun drapo rijennet a gredas e oa eun dra bennag a nevez gand an Amerikaned e Brest. Eun doare, en eur feson, da gas an dorz d'ar gêr d'am mab-bihan eur Lanuon hag e-neus soñj, emezañ, da veza gwelet pôtred ar C.N.E.T. o planta banniel Breiz war al loar e 1969.

N'eus meñ kizellet ebed e-kichenig ar « Cercle Naval » o tigas koun euz tól-kaer al liseaned. Hogen, abaoe an devez-se, n'eus banniel ebed kennebeud e bleñch ar wern. Emañ bremañ war an doenn, e-leh ma chom noz-deiz. Pell diouz an dismegañs. Re uhel avad evid beza gwelet diwar an douar gand an dud o tremen, na pa vefe gand an ofisourien o-unan o vond hag o tond. Laboused-aot chomet dilatar o diouaskell betek bremañ a deu bemdez d'e zaludi.

Emañ, 'gav din, an tan o vervel em zigaretenn. Echu eo ivez e bourmenadennig gand va hi. D'al labour bremañ !

Ch. Ar Gall
Brest : genver 1977

DANVEZ KONTA HA DANVEZ LENN EVID AR VUGALE

P'e-nevez c'hoant da zeski brezoneg d'e vugale, e vez tapet berr an nen a-wechou, gand an oll skoillou a gav war e hent. Evel-se, e oa bet embannet, eun toullad bloaveziou zo, leoriou evid ar vugale, ker-koulz gand EMGLEO BREIZ ha gand AL LIAMM. Abaoe avad, netra ken, pe ken nebeud. Setu eur zeblant vad a cheñchamant o tond, hag ez eus peadra da gaoud a-nevez danvez-konta ha danvez-lenn evid ar vugale.

Eun nebeud miziou zo da genta, e oa bet lakêt tri leor bihan e gwerz gand Al Liamm (1) : *AR C'HAZIG PENN-SKANV; Istor AR PONSIN MELEN*; hag an *NADOZIG VURZHUDUS*.

Istoriou brao int, hag a zo bet troet mad e brezoneg - ar pez a zo a-bouez. Gand tud evel Kenan Kongar, Tudual ha Riwal Huon eo bet greet al labour.

Stummu zo hebken na blijont ket kement din, dre ma roont marteze eul liou re lennegel da skridou hag a rank, d'am meno, chom tost ouz ar yez komzet (evel : « tenna eur bluenn hag he souba » e-leh « souba anezi ».)

An tri leor eo fonnuz ar skrid enno : 12 pajenn leun a zo da lenn e pep hini. Diêz e vo d'ar re yaouanka heuilla an istor dre ar skeudennou nemedken, rag n'eus ket a-walh anezo, d'an oad o-deus. Sofjal a

ra din e talvezo al leoriou-ze neuze kentoh da vugale vraz dija, a zo krog da lenn, hag a garfe deski lenn brezoneg ive (5). Med da vugale yaouankoh e hellont beza displeget memez tra.

AR « PERE CASTOR » E BREZONEG... ISKIZ !

Ar pevar album a zo bet embannet gand Flammariion barz dastumadenn vrudet ar « Père Castor », a zo greet int evid ar vugale adaleg an oad kenta : ker-kent ha 2 pe 3 bloaz, e'heller lakaad seurt leoriou etre o daouarn. Brud vad an « albums du Père Castor » n'ema ket ken da veza greet, ha koulz e vez atao ar skrid hag ar skeudennou.

Ha rankoud a reer lared o-deus bet embannaduriou Flammariion eun ide vad p'o-deus roet pevar euz o leoriou da drei, n'eo ket hebken e brezoneg, med ouspenn er yezou all a vez komzet war zouar ar

Frañs : alman, bask, katalaneg, kors, langajou al Limousin hag ar Provañs.

Ar pevar leor brezoneg a zo deuet er-mêz a-raog Ne-deleg : *AR BISIG KOLLET*, hag a blijjo d'ar re vihanna euz ar vugale; *TRI FEMOC'H BIHAN; KE-NEILED VAT; AR C'HAVR HAG HE MENNOU-GAVR* (2). Gand TUGDUAL KALVEZ, kelenner e Skol Normal Gwened, int bet lakêt o-fevar e brezoneg.

Siwaz, n'heller ket lavared e ve dispar an droidigez penn-da-benn. Pajennou zo n'int ket deuet fall. Med, ma Doue, perag kemend all a faziou ? Perag troioulavar ken dihortoz aliez eur wech ? Perag euzadennou, a gomprenet a-walh e vefent klevet digand tud hag a zo o teski pe oh addeski brezoneg, med eo diêz nompaz kaoud abeg enno pa vezont kavet da lenn en eul leor, ha pa vefe eul leor evid ar vugale ?

Eun nebeud skweriou nemedken, kement ha rei deoh eun tañva euz ar brezoneg iskiz-se :

— « nan 'vad, ar givri bihan ne zigoro ket din nemed ma tiskouezin ma fao gwenn », e-leh « ne zigoro ar givri bihan an nor din nemed ma tiskouezan ma fao gwenn dezo », pe « ne vo digoret an nor din gand ar givri bihan nemed... »

— « erh a ra kement-ha-kement hag e oa gwenn ar parkeier », e-leh « erh a ra kement-ha-kement ken eo... »

— « gwelet e vo an hini a raio an ti brava », e-leh « gwelet e vo pehini... »

— « sko ma t-eus c'hoant, c'hwez mar fell dit, lop mar karit », e-leh : « lop ma karez ».

Skriba a ra Tugdual Kalvez « dond » e-leh « mond » (« dond a ra barz e di », e plas « mond a ra... »), « kas » e-leh « digas » (« piou en-eus kaset anezi din ? » e-plas « piou en-eus digaset anezi din ? »), « lêz » e-leh « eur

banne-lêz » (« lêz a fell din », e-leh « eur banne-lêz... »). Kentoh evid skriva : « n'ema ket ar pone er gêr », e ra gand : « ar pone n'ema ket aze »... Astennet e hellfe beza ar roll c'hoaz.

War ar marhad, ne ze-blant ket Tugdual Kalvez beza gwall glasket kennebeud sevel eun droidigez hag a vije diouz doare ar brezoneg. En « Tri femoc'h bihan », eo frammet ar peurlies a ar frazenn war patrom ar galleg : sujed-verb-renadennou, heb derhel kont e hell beza savet ar frazenn vrezoneg e meur a stumm all. Daoust hag-efi ne vije ket bet gwelloc'h evid ar vugale ma vefe bet kinniget dezo eur brezoneg c'hwekoh ha bevoh ?

DERHEL AR VUGALE LAOUEN HA DISTAGELLA DEZO O ZEOD

Brezoneg beo d'an nebeuta eo hini « AR PAOTRIG BARA-MEL ». Eul leor all eo hemañ a zo deuet er-mêz euz ar wask nevez zo ive, dindan paeroniez SKOL VREZONEG AR MERHER (3).

E brezoneg eo bet lakêt an istor-mañ diwar ar saozneg, ha war eun dro, eo bet troet e K.L.T. hag e Gwenedeg, evid ma hellfe servijoud d'an oll vugale, n'eus forz euz pe gorn a Vreiz-Izel e vent. Ar skeudennou eo re ar voulladenn saozneg : eun tamm evel ar skeudennou gwechall int, med dre m'int « gwirion ».

tre, eo dedennet ar vugale ganto memez tra.

Eul leor nevez all a zo, hag a hell talvezoud da vrezoneg gand ar vugale, ... gand ma vo anavezet an danvez anezañ dre 'n eñvor gand an tad pe ar vamm ! Ema A. MERSER o paouez adembann ar haierad « 200 RIMADELL » a oa eet d'ober n° 50 « BRUD » koz. Lennerien v/BRUD a oar mad neuze pegen talvoudeg eo ar haierad-se evid « derhel ar vugale laouen, digeri dezo o spered, distagella dezo o zeod, o lakaad da zozoloi o horv hag ar bed endro dezo », hervez ma skriv P.M. MEVEL en e rakkrid.

Lod euz ar rimadellou-ze a zo kosaet hirio, med mad eo anaoud anezo. E gwirionez, kresket eo bet an dastumadenn-mañ e-keñver ar voulladenn genta, gand dihistelleu a vro-Gwened ha rimadellou all deuz Hafiveg ha Karaez. Kresket e hello beza c'hoaz sur mad, en amzer-da-zond, ma talh an dud da gas d'A. Merser ar poziou, mojennoù ha divinadennou a anavezont.

Eun dra all : tresadennou a zo bet savet gand VEIG hag ANNAIG, da laouennaad an embannadur nevez, ha gwella ze.

KONTA AN ISTORIOU E-UNAN

N'eus forz penaoz - ha kement-mañ a felle din lavared en eur echui - ne oar ket ar vugale lenn a-raog ma vezont 6 pe 7 vloaz. D'o zud e vez da gonta dezo istoriou ha rimadellou neuze.

Hag istoriou a hell mad-tre eun tad pe eur vamm konta, netra ken nemed diwar ar skeudennou a zo en eul leor. Ha n'eo ket ken stard-se d'eur brezoneger dibuna eun istor e brezoneg d'eur paotr pe d'eur plah vihan, zoken ma n'ema ket an destenn e brezoneg...

F. BROUDIC

- (1) Al Liamm, Dil Queillé, 47, strada an Intron-Varia e Gwengamp.
- (2) E gwerz e ti ar varhadourien leoriou, sur a-walh.
- (3) Skol Vrezoneg ar Merher, 6, ru Beaumarchais, e Brest.
- (4) Adembannet eo bet en « 200 RIMADELL » - evid lavared mad, 317 eo a zo er voulladenn nevez - gand ar gelaouenn evid ar vistri a zo oh ober skol vrezoneg « AR HELENNER ». Da veza goulennet digand ar CDDEP, 108, ru Jean-Jaurès, e Brest. Koumanant evid 4 niverenn : 30 Lur.
- (5) Leoriou Al Liamm ha re ar « Père Castor » a zo er skritur peurunvan a 1941. « Ar paotrig bara-mel » ha « 200 Rimadell » a zo skrivet e doare-skriva ar Skol-Veur.

AR HANAOUENNOU A-ENEB AN DISKAR HAG AR MARO

N'eo ket Ph. DURAND dianav e Breiz, rag skrivet e-neus dija eul leor o tenna d'al lennegezh : LE LIVRE D'OR DE LA BRETAGNE (1). Studiet e-neus piz an istor hag ar zevenadur, an ekonomiezh hag an emzaio politikel. N'eo ket e labour unan diwar horre; mond a ra don beteg goueled ar hudennou.

BREIZH HIZIV (2) a zo eul leor all a 400 pajenn, diwar e bluenn, moulet brao, ennañ eun dibab kanaouennou, 112 anezho, ouspenn an dri-hart e brezoneg gand eun droidigezh halleg. Aliez ez eo merket ar zonerezh, pe ano ha niverenn an disk ma kaver warnañ ar ganaouenn. Homañ a zo kinniget gand diskleriadennoù ha prederiadennoù, peadra d'al lenner da gompren gwelloc'h he ster.

E penn kenta al leor ez eus eur studiadennoù hir o tenna da istor azginivelezh ar ganaouenn e Breiz abaoe ar bloaveziou 60 (3), hag he liammoù gand ar vuhez pemdezieg, ar festou-noz, stad an ekonomiezh, ar mass-media, h. a.

ADOBER AR BED

N'eo ket bet dibabet ar hanaouennou-mañ n'eus forz penaoz. Bez' ez eus enno oll eun awen bolitikel, emouestlet int.

Eun daolenn a gaver amañ euz ar stourm renet gand ar Vretoned evid o gwirioù hag o frankiz. Klevet a reer a-dreuz ar hanaouennou-ze, eun hekleo euz an emgannou, euz klemmoù ar beizanted, ar vicherourien hag an harluidi. Gweled a reer eur vro dismegafiset o sevel he fenn evid lavared « nann » d'ar blanedenn.

Ar han e Breiz a zo deut da veza eur stourm, henn gouzoud a reer mad, eur benveg evid enebi ouz an diskar hag ar maro. Evel ma kan unan bennag euz paotred Paris : « N'eo ket gand eur ganaouenn e vez adhreet ar bed », ha koulskoude e Breiz ar hanaouennou o-deus bet eul levezon vraz evid lakaad ar Vretoned d'ober o zofij, da gemer emskiant ha da zihuni.

Setu eul leor hag a ranker prena ha lenn. Digas a ra fiziañs en amzer da zond. Skigna a raio pell er-mêz ar vro brud ar brezoneg ha rei da anaoud uhelvennad ar Vretoned.

P.M.M.

(1) *Bet embannet gand Seghers e 1975.*

(2) *Philippe Durand. Breizh Hiziv. Anthologie de la chanson en Bretagne. T.I. P.-J. Oswald, 1976. 49 Lur.*

(3) *Marteze e vije bet mad merka frésoc'h penaoz ez eo « Emgann Montroulez » (P.-M. MEVEL) ar ganaouenn bolitikel genta he-deus digoret an nor ha roet al lañs d'ar ve all.*

AN TI SATANAZET : EUR ROMANT POBLEG

Ar gelaouenn STUDI a gendalh ingal gand he hent, o pourchas bep taol danvez founnuz, urziet mad, sklerijennet gand notennoù ha studiadennoù, hervez reolennoù pedagogiezh an amzer-vremañ.

Esoh eo kompren ha barn oberennoù al lennegezh pa ouzer tra-pe-dra diwar-benn buhez ar skrivagner hag an darvoudoù o-deus bet levezon warnañ. Evel-se e tlefe beza advoullet ha kinniget d'al lennerien ha d'ar studierien al leorioù talvoudusa bet savet e brezoneg. Siwaz ! an arhant a vank, ha n'eus ket a-walh a dud desket o labourad war an dachenn-ze.

TROIOU-LAVAR DISPLIJUZ ?

« AN TI SATANAZET » (1) a oe embannet evid ar wech kenta a zizun da zizun war ar HOURRIER DU FINISTERE (1930-31). Ar gelaouenn-ze, skignet d'an ampoent war ar mêziou, a roe da lenn, e-kichen keleier e Brezoneg, romantou ha danevelloù fromuz, fentuz, romanteg.

« An ti satanazet » a zo bet eta skrivet evid ar bobl, gand eun den paour hag ezommeg, o klask gounez eun tamm arhant bennag diwar e bluenn. Arabad dizeñjal kement-se evid barn ar gontadenn.

Adembannet e oe e 1944 (Skridou Breizh), skeudennet gand P. Peron. An taol-mañ, glanyezourien, « puristed », a reas eun tamm kempenn d'ar skrid. Felloud a reas dezo « gwellaad » yez J. Riou, re bobleg, re gerneveg, war o meno, ha rei dezi eur stumm lennegel ha leoneg.

Fazi braz ! Digas a rejont cheftchamafichou a lak ahanom hirio da vouse'hoarzin. Ne blij ket d'an dud ouizieg-se gerioù

pe troiou-lavar evel : *istrogell, bord, dirolla da c'hoarzin, mister, Bro-Frañs, aparision, h. a.* ha setu perag e reizjont gand : *kanfard, ribl, c'hoarzin a galon vad, kudenn, Bro-C'hall, gweledigezh, h.a.*

Gwasoh c'hoaz : a-wechou n'o-deus komprenet netra. « *Gwelet am-eus gand va fevar lagad* », a skrive Jakez Riou (p. 8), oh ober gand eun doare-lavar fentuz anavezet mad e bro Gastellin. Hag ar buristed da reiza gand : *va daou lagad* ». Roll ar cheñchamañchou e fin al leor a zo plijuz-kenañ da lenn.

EUR VUHEZ REUZEUDIG

Mad, mad-tre, e-neus greet A. ar Merser dond en-dro d'an eienenn, d'ar skrid gwirion ha keñveria an destenn genta gand hini 1944. Evel-se e weler frêz tripatouillerez ar buristed, o labour fall, bet pismiget amañ ganeom aliez e BRUD.

Fanch Broudig a gont deom buhez reuzeudig J. Riou. Evid gouzoud muioh e vefe red adlenn, war unan euz niverennou GWALARN, ar studiadenn savet gand Y. Drezen, nebeud amzer goude maro e vignon : « E KOUN JAKEZ RIOU ». Arabad koulskoude kredi ger evid ger ar pez a lavar Y. Drézen, techet ma oa, douget gand e faltazi, da vravaad pe da wasaad an traou, evel ma ouzom bremañ, dre berz Jakez Kerrien.

Ar Merser e-neus soñjet e oa mad reiza lod euz kemmaduriou ar skrid kenta, pa ne oant ket hervez reolennoù an aozerien gramadegou. N'emaon ket a-du gantañ war ar poent-se, rag bez' e oa aze kemmaduriou kerneveg, ma vez greet ganto bemdez e Lotei hag e bro Gastellin, evel « *eur vuoh zu* », « *eur vroz zu* », h. a. Hag an hini a lavarfe « *an doriou* » e-leh « *an noriou* », e vefe greet goab outañ. Gwelloh e vije bet derhel kemmaduriou Jakez Riou evel m'emaint ha lakaad eun notenn bennag.

N'eus forz : eul labour efeduz a zo bet kaset da benn; dioueti a heller e vo adembannet hoaz oberennou klasel ol lennegezh hervez reolennoù STUDI.

P.M.M.

(1) Jakez Riou : AN TI SATANAZED, gand notennou. STUDI, N° 6, here 1976. Da veza goulennet ouz ar C.R.D.P., 92 rue d'Antrain, e Roazon - pe digand A. Merser, 6 rue Beaumarchais, 29200 Brest - 12 F mizou-kas ouspenn (110 g).

PLADENNOU

AN TRISKELL EN EUR HROAZ-HENT

E miz du eo e teue er-mêz pladenn nevez an Triskell, ar bedervet da veza greet ganto. « Kroaz-hent » eo ano ar bladenn.

E gwirionez, gand an hent o-deus greet paotred an Triskell e bed ar zonerez keltieg, n'eo ket souezuz e vijent en em gavet a-benn ar fin en eur hroaz-hent. Hag e pe stad ? Brao a-walh avad.

Deskadurez o-deus dastumet en eur vond, hag anezo o-unan int barreg bremañ da zével toniou, toniou hag a zo blaz ar zonerez keltieg warno, eval ar re a zo sinet unan anezo gand Pol hag egile gand Herve Queffe-

leant, war gomzou gand P.-J. Helias.

Mad eo ive dre vraz an doare da gempen an toniou : eur plas braz a-walh a zo bet roet d'an delenn, ha gwell a ze. Rag gand ar benveg-sonerez-ze, ez eus tu da rei da zantoud an traou fin ha tener a zo en or muzik. Hag eur wech an amzer, amañ pe ahont, e vez klevet an ograou pe ar violoñs memez tra. Eur wir blijadur a heller kaoud en eur zelaou pladenn nevez an Triskell.

Mari Kermareg

An triskell :
Kroaz-hent.
Le Chant du Monde LDX 74613.

JEGAT HAG IHUEL : BET INT GWELLOH

J.-C. Jegat ha L. Ihuel a zo ive o paouez embann o fevare pladenn. Araog selaou homañ avad, e kinnigin deoh ober eun taol-êse, da genta. Selaouit o fladenn genta eur pennadig, ha dioustu war-lerh an disk a zo nevez deuet er-mêz...

Lavaret e vefe, siwaz ! n'eo ket ar memez tud eo a glever o son. En em houlen a reer perag eo ken dister talvoudegez an disk-mañ.

N'eo ket abalamour d'an toniou o-deus choazet : oll ez int brao. Med marteze eo re heñvel an doare da renka an toniou-ze euz eun eil penn d'egile d'an disk.

Ouspenn-ze, e-neus klas-ket L. Ihuel ober traou ha ne glotont ket tamm ebed gand an toniou breizeg, ha

doareou hag a zo dister-kenañ e-keñver ar muzik dre vraz, zoken.

Eur rebech all a heller ober, n'eo ket ouz an daou zoner brudet, med ouz embanner ar bladenn : rag n'eo ket bet enrollet mad tamm ebed : n'adkaver ket, en eur zelaou anezi, blaz bombard Jegat, ken skiltr m'eo deuet da veza koulskoude.

Marteze memez tra, en desped d'an oll siou am-eus me kavet e pladenn nevez Jegat hag Yhuel, e heller beza fromet gand braventez an toniou breizeg en enor d'ar Werhez Vari pe d'ar Mabig Jezuz.

M.K.

Ar Folk, SB 360

PLADENNOU ALL

Alan Stivell : Trema 'n inis

Disheñvel eo c'hoaz pladenn diweza Stivell diouz an oll re all e-noa bet greet beteg-henn. War homañ e klever anezañ o tisplega hag o kana barzonegou (di-

war bluenn tud evel Gwernig, Kerverziou, P. Denez, P. Keinneg...), hag o-deus laket pe eñ pe e dad muzik warno. « War-lerh boud deuet a-benn da vout anvet tamm pe damm, vefe mad ma servijefe ar vrud-mañ eil paz on dispah kulturel », a skriv Stivell war ar golo.

Keltia III, 9101 851

Nedeleg e Breiz

Kustum eo an Ao. Roger Abjean d'embann eun disk a gantikou, beb bloaz, da vare Nedeleg. War eun tu deuz ar bladenn nevez-mañ, zo kantikou latin. War an tu all, kantikou brezoneg evid amzer an Nedeleg. Kanerien bro-Leon eo a zo o kana, gand Eliane Pronost. Sonerez a zo ive.

CSM N° 38

Klemañs ar Rouz a gan « Ar Vein-kroaz ».

4 ganaouenn : ar homzou gand P.-M. Mevel, an toniou gand F. Danno. Her-

vez gerig Mab an Dig war ar golo : « eun êzenn flour didrouz da luskellad on hunvreou. »

ATS 17166

Quilapayun : Patria

Gwelloc'h eh anavezet ar h Quilapayun abaoe m'int deuet da Vrest, da gana, e miz kerzu : sonerien ha kanerien int, tehet euz ar Chili, 'pe-neus Pinochet diskaret gouarnamant Allende. Kanerien dispar : 11 ton ha kanaouenn a zo war an disk-mañ, o hini diweza.

Dicap - Pathé Marconi
068-98285

Brezoneg an toniou breizeg

KALANDER

Er bajennad-mañ, e vo merket beb miz traou ha keleier mad d'ar vrezonegerien da houzoud : beilladegoù, festou-noz, abadennoù, hag all...
Skrivit deom an abreta ar gwella m'ho-peus tra pe dra da inkanti.

BEILLADEGOÙ TREGER

Bez' e vo Strollad Beilladegoù Treger
- d'ar 5 a viz c'hwevrer e Bear
- d'an 12 e Ploubêr
- d'an 19 e Planiel
- ha d'ar 26 e Pouillo.

E Tregastell eo e vo ar veilladeg diweza deuz ar goañv-mañ, d'an 19 a viz meur.

BREIZ O VEVA

Goulennet on-eus digand FR 3 hag-efi e hellem gouzoud en araog peseurt abadennoù brezoneg a vefe kinniget d'ar Vretoned. Respontet 'zo bet deom e vo eun abadenn d'ar 5 ha d'ar 7 a viz c'hwevrer, hag unan all d'an 19 ha d'an 21.

D'ar zadorn, e vez skignet Breiz o Veva war FR3, da 6 eur ha kard diouz an abardae; d'al lun war-lerh, da eun eur 5 goude kreisteiz, war A 2.

BEILLADEG E BREST

Er veilladeg vrezoneg - gand konterien - a vo e Brest, e Palez an Arzou (er P.A.C.), d'ar zadorn 26 a viz c'hwevrer, diouz an noz.

KAN AR BOBL GIZ 77

Disheñvel e vo gouelioù « KAN AR BOBL » ar bloaz-mañ : rag, e-leh leskel an oll ganerien ha muzisianed a garje da vond d'an Oriant, evel ma veze greet beteg-henn, e vo greet eun dibab euz ar re wella, en a-raog, e peb « bro », ha ne vo nemed ar re-ze hag a vo roet bod dezo en Oriant, d'an 9 ha d'an 10 a viz ebrel.

A-raog se, neuze, e miz c'hwevrer hag e penn kenta miz meur, e vo bet konkourioù ha kenstrivadegoù e St-Iwan-Bubri (d'ar 6 a viz c'hwevrer), e Rostren (d'an 13), e Lezneven (d'ar 16), e Speied (d'an 20), e Ploermeil (d'ar 27 a viz c'hwevrer) hag en Naoned (d'ar 6 a viz meur). Esperans a zo e vo gwelloc'h « Kan ar Bobl » er stumm-se e 77.

Kenstrivadegoù zo ne vint dalhet nemed en Oriant koulskoude : an delenn, ar hanaouennou nevez (e brezoneg hag e galleg), ha dibab an hini (pe ar re) a vo kaset da Gillarnay en ano Breiz, 'benn ar « Celtavision ».

*
* *

BRUD AR YEZ HAG AR VRO

32 % A SKOLIDI MUIOH

Mond mad a ra e skol dre lizer gand VISANT SEITE. Kontet en-eus en-oa 1152 a skolidi e fin ar bloavez-skol 75-76, pe a ra eur hresk brao a 32 % pe dost, e-keñver ar bloavez a-raog.

E 1968, eo e oa komaset kentelioù dre lizer V. Seite d'ober berz. Goude-ze e oa savet niver ar skolidi nebeud ha nebeud, da zibaseal an 800 e 1973. Tri bloaz zo avad, ne oa ket bet kresket nemeur; ema neuze o paouez ober adarre eur pezh lamm war-raog. Deuet eo an dra-ze, moarvad, diwar goust al leoriou-studi nevez en-eus savet Visant Seite, hag a zo bet greet eun degemer brao dezo.

55 % euz ar skolidi a zo studierien, tost da 10 % a zo kelennerien, 7,6 % o labourad en eur bureo, tost da gemend-all a zo war o leve pe n'o-deus micher ebred. Niver ar vicherourien hag ar vistri a zo izel a-walh.

46 % a zo merhed, 64 % o-deus nebeutoh evid 25 vloaz. 45 % n'emañ ket o chom e Breiz (21 % e Bro-Bariz, 24 % en departamanchou all, hag 31 % a zo Finisterianed.

Eveljust, V. Seite n'hell ken, abaoe pell zo, dond a-benn e-unan euz an oll skolidi-ze. 11 kenlabourer en-eus bremañ da zikour anezañ da zifazia an deverioù a vez kaset dezañ.

E adres eo : V. SEITE, TI CARRE, 29150 Kastellin.

PRIZIOU

E fin ar bloaz, ema ar hiz da rei prizioù d'ar skrivagnerien, moarvad evel ma veze roet prizioù gwechall d'ar gwella skolidi, e fin ar bloavez-skol. Ar skrivagnerien vrezoneg o-deus bet droed da gaud o frizioù ive warlene : meur a vloaz zo ne oa bet priz ebred da rei dezo. E miz du, eo GOULVEN JACQ en-eus bet ar henta priz LANGLEIZ, hag a vez roet evid eun oberenn hag a rank beza skrivet er skritur « peurunvan ». Eul leor a efvorennou en-oa kinniget Goulven Jacq 'benn kaoud ar priz : « PINDIVIGEZ AR PADUR ». Dindan an ano KIVIJER, en-oa embannet c'hoaz efvorennou barz « AL LIAMM » : re eun neiziataer, re « eun tourist dre hag » o tehed diouz e vro e 1945, re eun harluad er Brezil, goude ar brezel. N'ema ket G. JACQ o teski e vicher ken, eta.

Gand FR3 ha Servij an Abadennoù Brezoneg, zo bet roet eur priz all, anvet

hemañ priz P. TREPOS. Pevarzeg a dud o-doa kaset beb a bennad da gaoud hini pe hini deuz an daou briz a oa da honid. Eet eo ar maout gand YANN BIJER, o chom e Penhlan, evid eur gonchenn euz an amzer-da-zond, hag on-eus bet ar blijadur d'embann war niverenn genta « BRUD NEVEZ ». An eilved priz a zo eet gand K. RIOU evid eun danevell anvet : « TROIOU KAMM AR ZANT DI-ZAND », hag a vo kavet da lenn ive war unan euz niverennou da zond « Brud Nevez ».

PER-JAKEZ HELIAS

Eur best-seller eo bepred Per-Jakez Helias, poegwir, hervez ar hazetennou, eo bet gwerzet e leor brudet da ouspenn 600.000 skwerenn a-benn bremañ. Prest eo an droidigez saozneg da veza embannet e Stadoù-Unanet an Amerik : savet eo bet gand kelennerien deuz Skol-veur Yale. Heb dale e tle an droidigez alman dond er-méz ive.

Per Helias e-unan e-noa eun droiad d'ober e Breiz-Veur e miz genver ; e kêriou brasa ar vro, e-neus greet eur brezegenn diwar-benn « eur zevenadur a beizanted ». Eun droiad a raio er memez mod en Almagn e miz c'hwevrer, hag unan all c'hoaz en Itali e miz meur. Warlene, e-noa dija greet tro ar Frañs, en eur ober kaozeadennou eun tamm e peb leh hag en eur zina e leoriou.

Embann a raio Brud Nevez skridou nevez diwar bluenn Per Jakez Helias, en he niverennou da zond.

PEZIOU-C'HOARI E KERIEN

Finnoh eo ar Vretoned evid na vez roet da glevet a-wechou : hag eur strollad a dud euz bro-Voulvriag o-deus anvet ar strollad o-deus savet etrezo, e-tro parrez Kerien, « les oubliés du progrès ». Pezioù galleg o-deus c'hoariet da geñver Nedeleg, hag eur pezh brezoneg ouspenn.

« Ar goell bier » a oa ar pezh brezoneg. Savet e oa bet gand an Ao. Noël, person

Plonevez-Kintin, med nevezet da veza muioh deuz an amzer-vremañ hag evid rei muioh a ze a blijadur da dud ar vro.

KOMZ

Eur « zonskridaoueg » vrezoneg eo « Komz ». Evid ma hellfe ar studierien war ar brezoneg (hag an oll vrezonegerien kerkoulz all...) deski n'eo ket hebken rann-yez eur horniad, deski ive ar stumm ma vez distaget ar yez dre Vreiz-lzel a-bez, eo krog « Komz » d'embann war eun dro kaierou ha minikasedigou. Meur a viz 'zo eo deuet ar haier kenta er-méz, hag an eil a dlefe beza embannet heb dale re bell ken.

Mikaël Madeg (15, ru St-Guenal, e Landivizio y eo a zo oh ober war-dro « Komz ». Ema Madeg o houlen sikour a-berz tud hag a vefe gouest da hentcha anezañ da vond da weled brezonegerien a-vihannig, dezañ da gomz gand ar re-mañ diwar-benn a beb seurt traou. Dañvez an divizou-ze, eur wech enrollet, eo a dalvezo da zevel kaierou ha minikasedigou « Komz » goude.

STAJOU OH OBER BERZ

Etre an Nedeleg ha Deiz kenta ar bloaz, eo kustum Kendalc'h, B.A.S. ha War 'L Leur da lakad stajou war-zao, d'ar re yaouank da zeski muzik ha dañsou ar vro. E Rosperden eo bet bodet stajidi Kendalc'h, e Gwidel re B.A.S. ha War 'L Leur. E Gwidel, ne oa bet biskoaz kemend-all a dud o heuilha an deveziou-studi-ze : ouspenn 200.

Teuler evez a ranker n'eo ket hebken sonerez bombard ha biniou eo a vez desket d'ar re yaouank e-pad ar stajou : labouret e vez ive kerkoulz all war ar gitar, ar fleüt, ha binviou all...

EUN ABADENN RADIO NEVEZ

Abaoe penn kenta miz genver, e heller klevet beb lun vintin, goude 11 euer, war « Radio Armorique », eun abadenn nevez

renet war eun dro gand J.-P. Pichard hag Herve Jaouen. Eun abadenn a zonerez eo, hag e oa B.A.S. o klask kaoud abaoe peil, evid ma hellfe ar Vretoned klevet eur wir abadenn a zonerez biniou ha bombard, er radio.

Gwella sonerien ar vro, koulz ar bagadou hag ar zonerien daou-ha-daou, eo a vo roet bod dezo en abadenn nevez.

AR BLADENN WELLA

Kustum eo bremañ B.A.S. (Bodadeg ar Sonerien da rei eur « priz braz » d'ar bladenn wella a zo bet embannet e Breiz e-pad ar bloaz. Diwar 44 a ziskou deuet er-méz ar bloaz paseet, eo unan a ganaouennou-pobl a Vreiz-Uhel eo a zo bet kavet ar gwella gand ar jury : embannet e oa bet gand « Coop Breiz », dindan an ano « Chants Traditionnels d'Ouest et de Vilaine ». Hervez ar jury en e bez, e ra

enor ar bladenn-ze da zonerez-pobl bro-Hallo ar Morbihan ha korniad Redon.

A-hend-all, he-deus roet B.A.S. he label da 8 bladenn all : Kas Dei ha Kanerien an Uhelgoad ; Kevrenn Brest-Sant-Mark ; trede bladenn Kouverien Sant-Yann ; an « Namnetes » ; Kanerien en noz ; Fest-noz Cadoudal ; trede bladenn Dir ha Tan ; ha B. Benoît (Lutun-noz).

Eur ginnigadenn a hellfe beza greet avad da jury B.A.S. Rag perag gortoz fin ar bloaz da rei al label ? D'ar brenerien e vefe gwelloc'h gouzoud an abreta ar gwella petra 'dalvez eur bladenn nevez-deuet er-méz. Ma hellfe B.A.S. rei he label, lakom teir pe beder gwech ar bloaz, e vefe gwella a ze evid an oll, « efedusoh » evid an embannerien hag ar varhadourien (hag a hellfe pega eur skritellig war golo an disk), ha talvoudusoh evid ar brenerien.

Ha derhel a rafe ar « priz braz » da veza roet e fin ar bloaz...

EMBANNADURIOU EMGLEO BREIZ

Evid studi pe kelenn ar yez :

* KOMZOM, LENNOM HA SKRIVOM BREZONEG, gand J. Tricou

Diou levrenn : Kenta lodenn - Eil lodenn	pephini : 25 F
Diou bladenn da heul al lodenn genta (KLT)	24 ha 28,50 F
Eur gasetennig e brezoneg Leon, da heul an eil levrenn	40 F
Evid Bro-Wened : eur gasetennig evid al lodenn genta	30 F

* AR BREZONEG DRE RADIO, LE BRETON PAR LES ONDES, gand V. Sèité

Daou levr :	
Kenta levr. (evid ar re a zo o kregi gand ar studi)	17,50 F
Eil levr (eil bloavezh)	19,50 F
Eur gasetennig da heul peb levr	pephini : 30 F

* Al levriou-ze eo a vez implijet gand ar Henteliou dre lizer-mañ :

- **Levriou J. Tricou** : Kenteliou dre Lizer Skol ar Merher, A. Merser, 6, ru Beaumarchais, 29200 Brest

- **Levriou V. Sèité** : Skol dre lizer, V. Sèité, Ti-Carré, 29150 Kastellin

Da veza goulennet en oll stalioù-levriou pe digand :
EMGLEO BREIZ, B.P. 17. - 29266 Brest Cedex
C.C.P. EMGLEO BREIZ, 1649-07 U Rennes

KOUMANANTERIEN NEVEZ

E niverenn genta Brud Nevez, on-eus kinniget deoh 5 feson da zikour ahanom. Ne hello ar gelaouenn-mañ derhel an taol nemed ma vez sikouret gand he lennerien.

Evid se, ar henta tra ho-peus d'ober eo **pêa ho koumanant** - unan bennag a zo war-lerh c'hoaz evid se.

Med Brud Nevez ne hello beza embannet nemed m'he-deus kalz a goumanaterien. Ha muih a ze a goumanaterien on-nevo, muih a ze a bajennadou brezoneg e hellim moulla. **Klaskit deom koumanaterien nevez eta.** Ma kavje peb hini peb a goumananter nevez, e helljem embann kalz muih.

Bez' e hellit dastum c'hwi hoh-unan koumananchou : digasit an anoioù hag an arhant deom goude.

Bez' e hellit ive rei deom da anaoud anoioù tud a anavezit, hag a zo brezonegerien hag a vefe dedennet da lenn Brud Nevez beb miz : n'ho-peus nemed merka o anoioù hag o adresou amañ, digas ar follenn endro, ha ni a gaso bruderez dezo.

Trugarez deoh en araog, evid kement a reot.

DA GOUMANANTI.

Skrivit amañ hoh ano hag hoh adres, ha kasit ar baperenn-mañ da vBrud Nevez, 6, ru Beaumarchais, 29200 BREST.

Va ano ha va ano-bihan :

O chom emañ :

e kêr : Departamant :

Va micher :

Kas a ran deoh eur chekenn a lur evid va houmanant.

ROIT DEOM D'ANAOUd anoioù an dud ah anavezit - kerent, mignoned, amezeien, hag a hellfe koumananti da vBrud Nevez. Kaset e vo bruderez dezo.

Rag dalhit soñj a gement-mañ : muih a ze a goumanaterien he-devo Brud Nevez, ar gwell a ze e vo.

Ano hag ano-bihan :

o chom :

e kêr : Departamant :

Kasit ar baperennou-mañ da vBrud Nevez, 6, ru Beaumarchais, 29200 BREST.

En eil niverenn-mañ :

- « **Ma hellfen-mé skriva...** », eur barzoneg all gand Naig Rozmor
- « **disterachou diwar netraig** », eur billed kenta gand Charlez ar Gall : istor eur penn kleiz a vanniell, o terhel penn d'an ofisourien a vor...
- eur pennad gand F. Broudig diwar-benn al leoriou-bugale, rag peadra ez eus da gaoud a-nevez danvez-konta ha danvez-lenn evid ar vugale
- keleier diwar-benn leoriou, pladennoù, hag all...

Au sommaire de ce numéro 2 de Brud Nevez :

- un nouveau poème de Naig Rozmor
- une première chronique « insignifiante » de Charles le Gall : l'histoire d'un drapeau résistant aux officiers de marine...
- un article de F. Broudig sur les livres pour enfants en breton : que doit-on penser de ceux qui ont été édités ces derniers mois ?
- des actualités, des comptes-rendus de livres, et de disques, etc...